

**Prof. Dr. Mehmet KARA, TÜRKMEN TÜRKÇESİ GRAMERİ:
ETKİLEŞİM YAYINLARI, İSTANBUL, TEMMUZ 2012, 232 S. ISBN
978-605-131-235-4 (Tanıtma)**

Hüseyin BOZKURT*

Türk lehçeleri alanında dünyanın değişik yerlerinde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Araştırmacıların bu sahaya ilgi duymasında, bu lehçeleri konuşan milletlerin kendi içlerindeki sorunları çözüp değişik milletlere ait kültürleri incelemeye başlamalarının etkisi büyüktür. Türk araştırmacılar da kendileriyle ortak değerlere sahip bu toplulukların dillerini öğrenmek ve bunlar üzerine araştırma yapmak için Türk lehçelerine özel ilgi duymaktadır.

Türkoloji çalışmalarının Orta Asya ve Kafkaslar üzerinde yoğunlaştığı bu dönemde alan çalışmaları için kaynakların son derece sınırlı olması büyük bir eksiklik meydana getirmiştir. Başını Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun'un çektiği bir grup akademisyen, 1990'lı yıllarda Türk lehçeleri uzmanlarını yetiştirmeye başlamış ve bu uzmanlar da değişik lehçelerin gramerlerini hazırlamışlardır. Bahsi geçen uzmanlardan biri olan Prof. Dr. Mehmet Kara da Oğuz grubu lehçelerinden Türkmen Türkçesinin gramerini hazırlamıştır. Tanıtımını yapacağımız bu eser; Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Türk Dili ve Edebiyatı vb. bölümlerde okutulabilecek ve Türkiye Türkolojisi bakış açısıyla hazırlanmış ilk Türkmen Türkçesi grameridir.¹

'Türklük Bilimi'ne, hazırladığı bu *Türkmen Türkçesi Grameri* ile büyük bir katkı sağlayan Prof. Dr. Mehmet Kara, bu alanda sadece kitap yazmakla yetinmemiş, bilgisayar teknolojisinin bütün bilim dallarında kullanıldığı gibi bu alanda da kullanılabilirliğini göstermiştir. Üç yıllık bir çalışmanın neticesinde özel bir firmayla birlikte yirmi Türk lehçesinin Kiril harfli metinlerini Latin'e çeviren "exe" uzantılı bir yazılım geliştirmiştir. "Gaspıralı" adı verilen bu program alandaki önemli yeniliklerden biridir. Bu çalışma sayesinde bir yıllık iş, yaklaşık iki hafta içerisinde sonuçlandırılabilir. Bahsi geçen

programın başarı oranı %95-98 civarında olup, ASP tabanlı biçimi de <http://www.kultur.gov.tr/genel/gaspirali> adresinde araştırmacıların hizmetine ücretsiz olarak sunulmuştur.

İncelediğimiz *Türkmen Türkçesi Grameri* Türkiye Türkolojisinin bakış açısını yansıtması bakımından önemlidir. Türkmenistan'da Türkmen Türkçesi gramerine yönelik yayınların çok olmasına karşın bunlar Türkiye Türkçesine aktarılmamıştır. Tercümesi yapılan eserlerdeki farklı yaklaşımlar da araştırmacı ve okuyucuları zor durumda bırakmış ve bu eserlerin seri bir şekilde kullanılmasına mani olmuştur. Bütün bu sebeplerden dolayı "Türkiye Türkolojisi"nin bakış açısını yansıtan, daha kullanışlı ve anlaşılır bir Türkmen Türkçesi Grameri ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu eser alandaki eksikliği gidermiş ve araştırmacılara ışık tutmuştur.

Söz konusu eser, "Ses Bilgisi", "Şekil Bilgisi" ve "Cümle Bilgisi" olmak üzere üç ana bölümden meydana gelmiştir.

"Ses Bilgisi" bölümünde (s. 23-79); Türkmencedeki ünlü ve ünsüzlerin taşıdığı özellikler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, ses bilgisiyle ilgili geniş değerlendirmelere yer verilmiştir. Özellikle ses olaylarının Eski ve Orta Türkçeden itibaren incelenmesi, bugünkü şeklini nasıl aldıkları konusunda okuyuculara çok önemli fikirler vermekte ve karşılaştırılmalı dil çalışmaları açısından da önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu bölüm genel olarak şu başlıklar altında incelenmiştir: "Ünlüler ve Özellikleri", "Ünsüzler ve Özellikleri", "Ünlülerde Meydana Gelen Ses Olayları", "Ünsüzlerde Meydana Gelen Ses Olayları".

"Şekil Bilgisi" bölümünde (s. 81-171); "Basit Kelime", "Türemiş Kelime", "Yapım Ekleri", "Sıfat-fiiller", "Zarf-fiiller", "İsim", "Sıfat", "Zamir", "Zarf", "Edat", "Fiil" konuları ele alınmıştır. Fiil konusu altında ise; "Fiil Çekimi", "Basit Kipler", "Haber Kipleri", "Tasarlama Kipleri", "Birleşik Kipler" anlatılmıştır. Bu konularla ilgili verilen bol örneklerle Türkmen Türkçesinin bütün inceliklerini anlatmak amaçlanmıştır. Özellikle fiil çekimlerinde her örneğin olumlu, olumsuz, olumlu soru ve olumsuz soru şekilleri tek tek çekimlenmiştir.

"Cümle Bilgisi" bölümü (s. 173-196); "Kelime Grupları", "Cümle Öğeleri" ve "Cümle Türleri" ana başlıkları altında tamamlanmıştır. Cümle türleri de kendi içerisinde "Türkiye Türkolojisi" bakış açısıyla; yapılarına göre, yüklem türüne göre, yüklem yerine göre ve anlamına göre olmak üzere dört ana başlık altında incelenmiştir. Bütün bu konular Türkmen Edebiyatının kaynak eserlerinden alınan nitelikli cümlelerle örneklendirilmiştir. Kaynak gösterilerek yazılan örnek cümlelerin Türkiye Türkçesindeki karşılıkları da verilmiştir.

* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Araştırma Görevlisi, huseyinbozkurt67@gmail.com

¹ Prof. Dr. Mehmet KARA, *Türkmen Türkçesi Grameri*, Etkileşim Yayınları, İstanbul Temmuz 2012 (Arka kapak)

Eserin kaynakçadan önceki son bölümü ise “Örnek Metinler”e (s. 197-227) ayrılmıştır. Bu bölümde, Türkmen edebiyatının nitelikli eserlerinden alınan “Kiril Harfli Çözümlemiş ve Çözümlememiş Metinler”, “Latin Harfli Çözümlemiş ve Çözümlememiş Metinler”e yer verilmiştir. Özellikle Türkmen Türkçesi derslerinde kullanılmaya uygun örnekler seçilmiş ve araştırmacılara örnek metinlere hızlı bir şekilde ulaşma imkânı sağlanmıştır.

Son bölüm ise “Kaynakça”ya ve “Kısaltmaları Verilen Eserlerin Künyeleri”ne ayrılmıştır. Kitapta kullanılan örnek metinlerin ve cümlelerin alındığı eserlere ait künyeler bu bölümde aktarılmıştır. Kaynak eserlerin künyelerinin verilmesi, alan çalışması yapacak araştırmacılara sağlanan başka bir kolaylıktır.

Prof. Dr. Mehmet Kara’nın hazırlamış olduğu bu eser “Türklük Bilimi”ne yapılan önemli bir hizmettir. Bu eser sayesinde araştırmacılar, Oğuz grubu Türk lehçeleri içerisinde önemli bir yere sahip Türkmen Türkçesinin gramer özelliklerini öğrenme fırsatı bulacaktır. Eser üzerinde durduğumuz özellikleriyle Türkoloji çalışmalarının kaynak kitaplarından biri olacaktır.

